

РОЛЬ МАРКЕРІВ У ПРАГМАТИЧНІЙ СТРУКТУРІ ДИСКУРСУ

Геннадій Прокоф'єв (Умань, Україна)

Однією з основних категорій комунікативної лінгвістики є поняття дискурсу, яке зокрема може означати текст, що характеризується певними лексичними, семантичними, синтаксичними, прагматичними особливостями, які вирізняють його на тлі інших можливих текстів. У кожному з дискурсів існує свій варіант комунікативної поведінки, що дозволяє розглядати їх як мовленнєві одиниці.

Внутрішня прагматична структура дискурсу утворюється взаємодією одиниць та стратегій нижчого рівня.

Дискурсивні маркери – це елементи, що показують, як побудовано текст. Вони виявляють зв'язок між тим, що говориться і було сказано раніше, допомагають глибше зрозуміти структуру попередніх висловлень, показують ставлення автора до його власних слів та мовленнєвих дій співрозмовника. Існує так багато дискурсивних маркерів, що вважається в принципі неможливим укласти їхню вичерпну класифікацію (2, с. 151). Ми робимо спробу описати їх відповідно до основної прагматичної ролі, яку вони відіграють у мовленні, визнаючи при цьому те, що у кожному конкретному використанні реалізуються кілька комунікативних намірів, а також те, що іноді підставою для вибору маркера можуть бути суто стильові мотиви.

Існують дві основні прагматичні дискурсивні функції маркерів: текстоутворююча та модифікуюча.

До текстоутворюючої ролі віднесемо такі підфункції як:

- структурування (firstly, first of all, secondly, thirdly, lastly, finally, to begin with, in the first /second /third / place, for one thing, for another thing etc.);
- повернення до сказаного вище (as I was saying etc.);
- зосередження уваги (with reference to, speaking of, as far as...is concerned, as for etc.);

- зміна фокусу уваги (by the way, incidentally, right, all right, now, OK etc.);
- відсторонення (anyway, anyhow, at any rate, at least etc.);
- згода (it is true, of course, certainly, stressed 'do' etc.);
- заперечення (however, even so, but, nevertheless, nonetheless, all the same, on the contrary etc.);
- порівняння (on the other hand, while, whereas, however, still, yet, similarly, in the same way etc.);
- додавання (moreover, furthermore, in addition, as well as that, another thing is, on top of that, what is more, besides, in any case etc.);
- пояснення прикладом (for instance, for example, in particular etc.);
- уточнення (I mean, actually, that is to say, in other words etc.)
- підтвердження або коригування (actually, in fact, as a matter of fact, to tell the truth, well etc.);
- обумовлення (therefore, as a result, consequently, so, then etc.);
- узагальнення (on the whole, in general, by and large, in all /most /some cases, broadly speaking, to a great extent, to some extent etc.);
- висновки (in conclusion, to sum up, in short etc.).

Як свідчать приклади, текстоутворюючі маркери апелюють до об'єктивних рис та аспектів дискурсу.

Модифікуюча функція маркерів має здебільшого суб'єктивний характер і спрямована на підсилення (А) (boosting) або пом'якшення (Б) (attenuating) прагматичної сили висловлення (1, с. 166), що здійснюється за допомогою:

- засобів, які зорієнтовані на автора дискурсу

(А) candidly, frankly, honestly, truly, in all honesty, in my opinion, I believe, believe me, I assure you, I am certain, I ask you, I tell you, I warn you etc.

(Б) it seems to me, I gather, I guess, I reckon, if I'm not mistaken, unless I misunderstand you, unless I heard it incorrectly etc.;

- засобів, які апелюють до адресата

(A) after all, look, look here, no doubt, as you know, you see, you know what I mean, naturally, of course, it goes without saying etc.

(Б) if you wouldn't mind, if it's not too much trouble, if you are sure it's OK, perhaps you could etc.;

- засобів, спрямованих на значення тексту

(A) certainly, it is certain (that), indubitably, without doubt, absolutely, completely, quite, totally, and I repeat, let me stress, I would emphasize, what is more, furthermore etc.

(Б) could, may, might, possibly, probably, likely, allegedly, reportedly, presumably, supposedly, more or less, just, sort of, kind of etc.

Як можна побачити, засоби модифікації прагматичної сили включають перформативні висловлення, фрази, що реалізують фатичну функцію, зв'язуючі та оціночні слова та словосполучення різного синтаксичного статусу.

Наприкінці розглянемо приклад, в якому одночасно реалізуються текстоутворююча (затягування часу) та модифікуюча (зниження категоричності ствердження) стратегії автора, який використовує кілька дублюючих один одного маркерів:

“Why did you do that?” “Oh, well, you know, I don't, really, I mean, it just sort of seemed a good idea” (2, с. 159).

Отже, відокремлення певних взаємодоповнюючих аспектів комунікативного значення, хоча і дозволяє глибше проникнути в прагматичну структуру дискурсу, є досить умовним.

Список літератури

1. Holmes J. Modifying Illocutionary Force [Text] / J. Holmes // Journal of Pragmatics. – 1984. - Vol.8, №3. – P.345-365.

2. Swan M. Practical English Usage [Text] / M. Swan.– Oxford – N.Y.: Oxford University Press, 2002. – 654 p.